

Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Αρχειονομίας, Μουσειολογίας και Βιβλιοθηκονομίας

Εξάμηνο: επί πτυχίω

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Παρουσίαση της βιβλιοθήκης του Ε.Λ.Ι.Α
(Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο)

Φοιτητής: Δημήτριος Νικολάου

Αριθμός μητρώου: B2011003

Αρμόδιοι καθηγητές: Κ.Στάμου, Κ.Μεταλληνός

Κέρκυρα,
Ιανουάριος 2017

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγικό Μέρος.....	3
2. Λίγα λόγια για τον ιδρυτή του Ε.Λ.Ι.Α., Μάνο Χαριτάτο.....	4
3. Οι συλλογές του Ε.Λ.Ι.Α. κατά τον 19 ^ο αιώνα.....	5
4. Οι συλλογές του Ε.Λ.Ι.Α. κατά τον 20 ^ο αιώνα.....	6
5. Τύπος (εφημερίδες, περιοδικά).....	7
6. Ηλεκτρονικός κατάλογος βιβλιοθήκης.....	9
7. Συλλογή Αρχείων.....	11
8. Ιστορικά Αρχεία.....	12
9. Αρχεία Μικρασιατικού και απόδημου Ελληνισμού.....	16
10. Αμερική – Αυστραλία.....	18
11. Λοιπός κόσμος.....	20
12. Λογοτεχνικά Αρχεία.....	21
13. Τμήμα Ελληνισμού Αιγύπτου.....	23
14. Ποικίλες Συλλογές.....	25
15. Φωτογραφικό Αρχείο.....	26
16. Μεσοπρόθεσμοι – Μακροπρόθεσμοι στόχοι του Ε.Λ.Ι.Α.	28

1. Εισαγωγικό Μέρος

Εικόνα 1. Το κτίριο του Ε.Λ.Ι.Α. (Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο)[www.elia.org.gr/E.L.I.A.-M.I.E.T]

Το Ε.Λ.Ι.Α. (Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο) είναι ένα μη κερδοσκοπικό σωματείο, το οποίο ιδρύθηκε επισήμως το 1980. Ωστόσο, η συλλογή αρχείων και βιβλίων ξεκινάει αρκετά νωρίτερα και πιο συγκεκριμένα το 1964 ύστερα από πρωτοβουλία του Μάνου Χαριτάτου και του στενού φίλου του και ιστορικού Δημητρίου Πόρτολου. Το 1997 πραγματοποιείται η ίδρυση του Ε.Λ.Ι.Α. και στη Θεσσαλονίκη. Το Ε.Λ.Ι.Α στεγάζεται σήμερα στην Αθήνα και πιο συγκεκριμένα στην Πλάκα. Διαθέτει μια ευρεία συλλογή τεκμηρίων (ιστορικού, καλλιτεχνικού και οικονομικού περιεχομένου). Οι συλλογές επικεντρώνονται κατά κύριο λόγο στον 19^ο και στον 20^ο αιώνα. Επίσης αξίζει να αναφερθεί ότι το Ε.Λ.Ι.Α από το 2009 αποτελεί τμήμα του μορφωτικού ιδρύματος της Εθνικής Τραπέζης.[www.elia.org.gr/E.L.I.A.-M.I.E.T]

2. Λίγα λόγια για τον ιδρυτή του Ε.Λ.Ι.Α., Μάνο Χαριτάτο

**Εικόνα 2. Μάνος Χαριτάτος (ο ιδρυτής του Ε.Λ.Ι.Α.-Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο)[
www.iefimerida.gr]**

Ο Μάνος Χαριτάτος γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου το 1944 και ήρθε στην Ελλάδα το 1953. Ολοκλήρωσε τις γυμνασιακές σπουδές του στο κολλέγιο Αθηνών και στη συνέχεια φοίτησε στο Οικονομικό Τμήμα της Νομικής Σχολής Αθηνών. Διετέλεσε διευθυντής του μουσείου της Πόλεως των Αθηνών (1980-1989). Το 1964 ιδρύει με τον ιστορικό και φίλο του Δημήτριο Πόρτολο ένα πολιτιστικό σωματείο, το Ε.Λ.Ι.Α. Συλλέγουν αρχικά παλιές εκδόσεις και στη συνέχεια ιστορικά και λογοτεχνικά αρχεία αλλά και έντυπα του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα που μαρτυρούν την ιστορική εξέλιξη αλλά και την πνευματική ανάπτυξη της Ελλάδος. Ο Μάνος Χαριτάτος ήταν συναισθηματικά συνδεδεμένος με το Ε.Λ.Ι.Α. Το κτίριο της οδού Αγίου Ανδρέα 5 στην Πλάκα ήταν το <<καταφύγιο>> του. Γνώριζε τα πάντα για τον χώρο και φρόντιζε να δίνει πρόσβαση και όλα τα μέσα στους ερευνητές. Ταυτόχρονα βασικός στόχος του ήταν η συλλογή εκδόσεων και αρχείων αλλά και η διάσωσή τους με τα μέσα της τεχνολογίας: φωτογραφίζονταν και γίνονταν CD. Στα μέσα της δεκαετίας του 1990 συλλέγει παλιά πακέτα τσιγάρων, κουτιά από μπισκότα και παλαιό διαφημιστικό υλικό. Ακολουθεί ο κατάλογος των ψηφιοποιημένων περιοδικών, που διαρκώς εμπλουτίζεται με νέους τίτλους. Ακόμη και στον ελεύθερο χρόνο του σκάνανε παλιές εκδόσεις του 19ου αιώνα, ενώ έλεγε περήφανος πως έχει σκανάρει περισσότερες από 50.000 σελίδες.[
www.iefimerida.gr]

3. Οι συλλογές του Ε.Λ.Ι.Α κατά τον 19^ο αιώνα

Η βιβλιοθήκη του Ε.Λ.Ι.Α. αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες εγχώριες βιβλιοθήκες και ειδικεύεται στον ελληνικό 19ο αιώνα. Διαθέτει περίπου 15.000 τίτλους ελληνικών βιβλίων, φυλλαδίων και μονοφύλλων που κυκλοφόρησαν κατά τον 19ο αιώνα. Ιδιαίτερα αξίζει να εστιάσει κανείς στις κατηγορίες βιβλίων που συνήθως λείπουν από τις επίσημες βιβλιοθήκες: λαϊκά φυλλάδια, βίοι Αγίων, ημερολόγια, λαϊκά μυθιστορήματα, ολιγοσέλιδοι λίβελοι και σχολικά εγχειρίδια (πηγές που επιτρέπουν την προσέγγιση και κατανόηση της συλλογικής νοοτροπίας και συνείδησης των παρελθόντων χρόνων, προσφέροντας πολύτιμο και μοναδικό υλικό μελέτης στους ενδιαφερόμενους ερευνητές. Υπάρχει, τέλος, πλήθος περιοδικών και εφημερίδων της ίδιας περιόδου. Η συλλογή αυτή δεν μπορεί να εντοπιστεί ηλεκτρονικώς. Η ιδιαιτερότητά της εξαιτίας της παλαιότητας, του όγκου, της φυσικής παρουσίας, της ποικιλίας των θεμάτων και της δυσκολίας ταξινόμησης του υλικού δεν επιτρέπουν την άμεση και γρήγορη καταγραφή του τουλάχιστον ηλεκτρονικά. Ωστόσο, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να μελετήσουν και κατ'επέκταση να αξιοποιήσουν αυτό το υλικό αφού τους παραχωρηθεί η σχετική άδεια από το υπεύθυνο προσωπικό -με τη βοήθεια έντυπων καταλόγων που διαθέτει η βιβλιοθήκη.[
www.elia.org.gr /Βιβλιοθήκη/Λειτουργία Βιβλιοθήκης/19^{ος} αιώνας]

4. Οι συλλογές του Ε.Λ.Ι.Α κατά τον 20^ο αιώνα

Ο 20^{ος} αιώνας του Ε.Λ.Ι.Α. είναι αρκετά σημαντικός και εστιάζεται κυρίως όπως και ο 19^{ος} αιώνας σε έντυπο υλικό (βιβλία). Η συλλογή της Ελληνικής Λογοτεχνίας και της Ελληνικής Ιστορίας είναι οι μεγαλύτερες σε όγκο. Υπάρχει, επίσης, πλούσιο πληροφοριακό υλικό (βιβλιογραφίες, λεξικά, εγκυκλοπαίδειες, οδηγοί, βιογραφίες) και μεγάλος αριθμός λευκωμάτων: (φωτογραφικά, θεατρικά, τοπικά).

Σημαντικό είναι και το υλικό, το οποίο είναι συναφές με την ιστορία, γεωγραφία και λαογραφία διαφόρων περιοχών της Ελλάδος. Για παράδειγμα τα σχολικά εγχειρίδια που υπάρχουν στο Ε.Λ.Ι.Α. καλύπτουν χρονολογικά και θεματικά τα σχολικά προγράμματα από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα έως και σήμερα.

Το ίδιο σημαντικές θεωρούνται και οι συλλογές που αναφέρονται στην οικονομική και ναυτική ιστορία της Ελλάδος καθώς και η συλλογή για τον αθλητισμό και τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Τα τυπωμένα βιβλία στην Αίγυπτο καλύπτουν κατά προσέγγιση το 70% της εκδοτικής προσπάθειας.

Ακόμη, είναι σημαντικό να προβληθούν οι συλλογές βιβλίων, αν και σε μικρότερο όγκο, για τη γυναίκα, το παιδί, τη μαγειρική και τις καλές τέχνες (ζωγραφική, γλυπτική, μουσική, θέατρο, κινηματογράφος) και το ελληνικό θέατρο σκιών.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι σειρές εκδόσεων παλαιών εκδοτικών οίκων από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα (καλαίσθητες θεματικές σειρές του Ελευθερουδάκη, του Γανιάρη, του Γκοβόστη, παιδικές εικονογραφημένες σειρές του Πεχλιβανίδη, του Βλέσσα). Τέλος, η βιβλιοθήκη διαθέτει εκδόσεις σύγχρονων φορέων (MIET, ETBA). [www.elia.org.gr /Βιβλιοθήκη/Λειτουργία Βιβλιοθήκης/20^{ος} αιώνας]

5. Τύπος (εφημερίδες, περιοδικά)

Μία από τις πλουσιότερες, σημαντικότερες και πλέον ενδιαφέρουσες συλλογές της βιβλιοθήκης είναι αυτή του ημερήσιου και περιοδικού Τύπου. Περιλαμβάνει περισσότερους από 8.000 τίτλους εφημερίδων και περιοδικών, κάποιους από αυτούς σε πλήρεις σειρές και εκτείνεται χρονικά από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα και τα προεπαναστατικά χρόνια πχ (από την Gazzetta Urbana του 1801 στην Κέρκυρα) μέχρι και σήμερα. Γεωγραφικά καλύπτει τον ελληνισμό σε όλη του την έκταση, καθώς, πέραν του Αθηναϊκού Τύπου, εκπροσωπείται με ποικίλα τοπικά έντυπα το σύνολο του Ελλαδικού χώρου, όπως επίσης και όπου γης ομογενειακός και απόδημος ελληνισμός (Μικρά Ασία, Αίγυπτος, Αμερική, Αυστραλία).

Πλούσια είναι και η ποικιλία της συλλογής. Αρκετά έντυπα παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, είτε επειδή απεικονίζουν παραστατικά μια σημαντική ιστορική περίοδο (Βαλκανικοί πόλεμοι, Μικρασιατική καταστροφή, Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος), είτε γιατί από τις σελίδες τους αρθρογραφούν διακεκριμένοι πολιτικοί (Ε. Βενιζέλος, Α. Παπαναστασίου) αλλά και άνθρωποι των γραμμάτων (Ε. Ροΐδης, Κ. Παλαμάς), είτε απλώς γιατί αποτελούν αξιοπερίεργες και ιδιόρρυθμες εξαιρέσεις, ξεφεύγοντας από τα όρια και τα στερεότυπα της εποχής και του είδους τους.

Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζουν και ολόκληρες κατηγορίες εντύπων: οι χειρόγραφες εφημερίδες (μαθητικές ή της φυλακής, από την εποχή του εμφυλίου πολέμου και της Δικτατορίας του 1967), ο παράνομος και αντιστασιακός Τύπος της Κατοχής (πλήθος χειρογράφων, πολυγραφημένων ή τυπωμένων εφημερίδων που εκδίδονταν στην Αθήνα ή στο Βουνό, από την ελεύθερη Ελλάδα και τον Ριζοσπάστη, μέχρι το Ραδιοφωνικόν Δελτίον και το Ελληνικόν Αίμα), τα λαϊκά παιδικά περιοδικά (Μικρός Ήρωας, Γκαούρ Ταρζάν) ο γυναικείος Τύπος (από την εφημερίδα των Κυριών μέχρι το Πάνθαιον και τη Γυναίκα), τα σατιρικά έντυπα (από το Φως που εξέδιδε ο Σοφοκλής Καρύδης επί Όθωνος και τον Ρωμή του Σουρή, μέχρι τον τράστ και άλλους μεταπολεμικούς τίτλους) τα λογοτεχνικά περιοδικά (από την Εστία και τον Παρνασσό ως την Επιθεώρηση της τέχνης και τα σημερινά έντυπα), ο προσφυγικός Τύπος, ο εκκλησιαστικός, τα επαγγελματικά και τα συνδικαλιστικά έντυπα.

Σημαντική για την επάρκεια και τον πλούτο της είναι η συλλογή ελληνικών ημερολογίων (ετήσιων περιοδικών εκδόσεων) του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα. Ας αναφερθεί ενδεικτικά το Εθνικόν Ημερολόγιον του Παπαδόπουλου-Βρεττού, η Ποικίλη στοά του Αρσένη, το Ημερολόγιον του Σκώκου. Τα ημερολόγια λόγω της ιδιαιτερότητας τους αλλά και λόγω της ποικιλίας του περιεχομένου τους, αποτελούν εξαιρετικά πολύτιμες πηγές για την οικονομική και κοινωνική ιστορία του Νεότερου Ελληνισμού.

Τέλος, πέρα από τα έντυπα, θα πρέπει να μνημονευτεί η συλλογή των <<παράπλευρων>> εφήμερων τεκμηρίων που αναφέρονται στον Τύπο. Επιστολές προς εκδότες, αποδείξεις καταβολής συνδρομών, επιστολικά δελτάρια, ευχετήριες κάρτες διανομέων εφημερίδων που υποστηρίζουν τη συλλογή εντύπων του Ε.Λ.Ι.Α. και συμπληρώνουν το παζλ της πλούσιας ιστορίας του Ελληνικού Τύπου. [www.elia.org.gr /Βιβλιοθήκη/Λειτουργία Βιβλιοθήκης/Τύπος]

6. Ηλεκτρονικός κατάλογος βιβλιοθήκης

Ο Ηλεκτρονικός κατάλογος της βιβλιοθήκης (OPAC) δίνει τη δυνατότητα αναζήτησης και ανάκτησης των βιβλιογραφικών στοιχείων της συλλογής του Ε.Λ.Ι.Α. και των στοιχείων πρόσβασης σ' αυτήν. Ο (OPAC) είναι Z39.50 Gateway software, δηλαδή ένα λογισμικό μηχανισμού αναζήτησης στο αυτοποιημένο σύστημα της βιβλιοθήκης (GEAC ADVANCE), στο οποίο πραγματοποιείται η καταλογογράφηση των πληροφοριακών πηγών της συλλογής. Η αναζήτηση στο βιβλιογραφικό αυτόν κατάλογο είναι ελεύθερη από οποιονδήποτε ηλεκτρονικό υπολογιστή που έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο (internet).

Μέχρι σήμερα έχουν καταλογογραφηθεί περισσότεροι από 35.000 τίτλοι βιβλίων, περιοδικών και εφημερίδων από τον συνολικό όγκο της συλλογής του Ε.Λ.Ι.Α.

Η καταλογογράφηση είναι αναδρομική και οι παλιές βάσεις δεδομένων (με ελλείψεις) του Ε.Λ.Ι.Α ύστερα από τροποποίηση καταχωρήθηκαν στον κατάλογο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τίτλοι καταχωρημένοι να εμφανίζονται με ελλιπή στοιχεία, χωρίς ταξιθετικά σύβολα και χωρίς να μπορούν να ανευρεθούν, τουλάχιστον μέχρι τη στιγμή που θα τεθούν υπό επεξεργασία. Έτσι, οι συλλογές που είναι διαθέσιμες στους ερευνητές είναι:

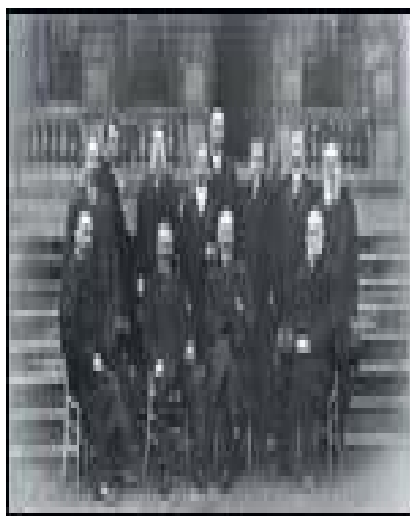
- Συλλογή Ελληνικής Λογοτεχνίας (έργα, κριτική, θεωρία)
- Συλλογή Ελληνικής Ιστορίας
- Συλλογή οικονομικών βιβλίων
- Συλλογή Ναυτιλίας
- Συλλογή αθλητισμού και Ολυμπιακών Αγώνων
- Συλλογή Λευκωμάτων (τοπικά, φωτογραφικά, θεατρικά, καλές τέχνες)
- Συλλογή Απόδημου ελληνισμού
- Συλλογή Μικρές σειρές και παιδικές σειρές εκδόσεων
- Ποικίλες συλλογές βιβλίων (θέατρο σκιών, αναγνωστικά, γυναίκα, παιδί, μαγειρική, μειονότητες, βιογραφίες)
- Συλλογή Τύπου
- Περιοδικά: Ελληνικός Τύπος -19^{ος} -20^{ος} -21^{ος} και μόνο κατόπιν ειδικής έννοιας όσα ανήκουν σε κλειστές συλλογές

- Δεν είναι είναι διαθέσιμες οι ακατάγραφες συλλογές
- Αιγυπτιώτικα βιβλία, περιοδικά και εφημερίδες (δίδονται κατόπιν ειδικής άδειας)
- Πληροφοριακό υλικό (υπό καταγραφή)
- Τοπικά βιβλία (υπό καταγραφή)
- Σχολικά βιβλία
- Βιβλία για τις καλές τέχνες και τη λαογραφία κδόσεις σύγχρονων φορέων
- Κλειστές συλλογές
- [www.elia.org.gr /Βιβλιοθήκη/Λειτουργία Βιβλιοθήκης/Ηλεκτρονικός Κατάλογος Βιβλιοθήκης]

7. Συλλογή Αρχείων

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του Ε.Λ.Ι.Α, είναι ο μεγάλος αριθμός ιδιωτικών αρχείων που διαθέτει. Με τον όρο ιδιωτικά αρχεία νοούνται τα αρχεία προσώπων που άσκησαν ανώτατα λειτουργήματα της πολιτείας και της εκκλησίας, προσώπων που διακρίθηκαν στις επιστήμες, τα γράμματα, τις τέχνες, την ευποιία, την εθνική ή οποιαδήποτε άλλη δράση, καθώς και τα αρχεία άλλων φυσικών προσώπων, που το περιεχόμενο τους παρουσιάζει ενδιαφέρον. Ακόμα, στην κατηγορία των ιδιωτικών αρχείων συμπεριλαμβάνονται αυτά των πολιτικών κομμάτων και συνδικαλιστικών οργανώσεων, νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, όπως συλλογών, συνεταιρισμών, ιδρυμάτων εν γένει και ομάδων φυσικών προσώπων καθώς και τα αρχεία εμπορικών οίκων, επιχειρήσεων, τραπεζών. Εκτός από τη διάσωση και συγκέντρωση μεγάλου αριθμού ιδιωτικών αρχείων το Ε.Λ.Ι.Α έχει πρωτοπορήσει και στη διαδικασία γνωστοποίησης του υλικού αυτού στους ερευνητές, καθώς είναι το μόνο Αρχείο στην Ελλάδα που παρέχει online πρόσβαση στον πλήρη κατάλογο των αρχείων του και στα Δελτία Αρχειακής Περιγραφής που έχουν εκπονηθεί.[www.elia.org.gr Συλλογές/Συλλογή Αρχείων]

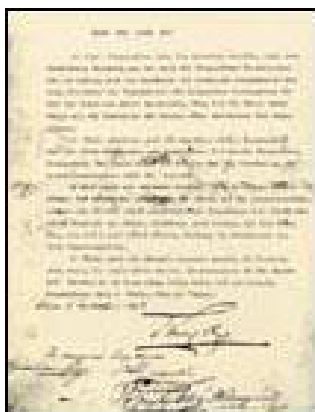
8. Ιστορικά Αρχεία

Εικόνα 3. Η αποστολή των συμμάχων στη διάσκεψη ειρήνης του Λονδίνου, Δεκέμβριος 1912.[

www.elia.org.gr /Συλλογές/Ιστορικά Αρχεία]

Τα Ιστορικά Αρχεία του Ε.Λ.Ι.Α καλύπτουν κυρίως γεγονότα των τελευταίων δύο αιώνων ενώ σε ορισμένα αρχεία υπάρχουν αρχεία που ανήκουν στον 18^ο αλλά και στον 17^ο αιώνα. Σημαντικός είναι ο αριθμός των αρχείων που αφορούν την επανάσταση του 1821. Ξεχωριστής σπουδαιότητας είναι το αρχείο της οικογένειας Κολοκοτρώνη, το οποίο περιέχει προεπαναστατικά έγγραφα του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, αλληλογραφιών των ετών του Αγώνα και τα τεκμήρια της Καποδιστριακής και της πρώιμης οθωνικής περιόδου. Αλληλογραφία αγωνιστών, πολιτικά, οικονομικά και διοικητικά έγγραφα της Επανάστασης περιέχονται επίσης στα αρχεία της οικογένειας Ρώμα, του Γιαννούλη Νάκου, στις συλλογές νόμων και εγγράφων της Επανάστασης και σε άλλα μικρότερα αρχεία. Το αρχείο του Υδραίου αντιναυάρχου Γεωργίου Σαχτούρη, που καλύπτει την περίοδο 1822-1840, περιέχει μοναδικά στοιχεία για το ναυτικό αγώνα του 1821, ενώ σ αυτό του Γάλλου πρόξενου στη Σμύρνη Pierre Etienne David βρίσκονται σπάνια τεκμήρια για τα νησιά του Αρχιπελάγους και τους Φιλέλληνες. Ενδιαφέρον για την περίοδο επιδεικνύει και το αρχείο της οικογένειας Στεφάνου, στο οποίο εντοπίζεται όλη η αλληλογραφία που αφορούσε την ιστορία των χαρεμιών του Χουρσίτ Πασά στην Τρίπολη.

Εικόνα 4. Το διάγγελμα του Γεωργίου Α΄ για την κήρυξη πολέμου κατά της Τουρκίας, την 5^η Οκτωβρίου 1912.[www.elia.org.gr /Συλλογές/Ιστορικά Αρχεία]

Η εξέλιξη του ελληνικού κράτους στη διάρκεια της καποδιστριακής και οθωνικής περιόδου αντικατοπτρίζεται κυρίως στα πρακτικά της Αντιβασιλείας, στα αρχεία του Σπυρίδωνος Τρικούπη, της οικογένειας Δράκου και στη συλλογή καταστίχων και βιβλίων παρουσιαζομένων της Οθωνικής Αυλής. Σπουδαίο σε έκταση και σημασία αρχείο είναι αυτό του στρατηγού Βάσου Μαυροβουνιώτη, που καλύπτει την περίοδο 1821-1847 και περιέχει πλούσιο υλικό για τις πολιτικές σχέσεις της εποχής καθώς και για την ένταξη των παλαιμάχων του αγώνα στα πλαίσια του νεοσύστατου κράτους.

Σημαντική κατηγορία αποτελούν τα αρχεία πολιτικών ανδρών, οι οποίοι πρωταγωνίστησαν στο νεότερο δημόσιο βίο. Από αυτά ξεχωρίζουν, για εμφανείς λόγους, τα αρχεία δύο μεγάλων πολιτικών ανδρών που η ζωή και το έργο τους επηρέασαν σημαντικά τη νεότερη ιστορία της Ελλάδος: του Χαρίλαου Τρικούπη και του Ελευθέριου Βενιζέλου. Το αρχείο του Χαρίλαου Τρικούπη περιλαμβάνει κατά προσέγγιση 8.000 έγγραφα και καλύπτει μεγάλο μέρος της πολιτικής του σταδιοδρομίας.

Ενδεικτικά είναι σημαντικό να αναφερθεί η αλληλογραφία του με τον βασιλιά Γεώργιο τον Α΄, με έλληνες και ξένους διπλωμάτες, ιδιωτική αλληλογραφία με συνεργάτες και προσωπικότητες της εποχής, καθώς και πάρα πολλά υπομνήματα (επίσημα σημειώματα) και υπηρεσιακά έγγραφα σχετικά με τη εξωτερική και δημοσιονομική πολιτική της χώρας.

Το αρχείο του Ελευθερίου Βενιζέλου είναι ιδιαίτερα πλούσιο για την περίοδο 1910-1920 με ουσιώδη στοιχεία για την πολιτική της <<Ανορθώσεως>>, τους Βαλκανικούς πολέμους και τον Διχασμό.

Η πολιτική και διπλωματική ιστορία της νεότερης Ελλάδος καλύπτεται επίσης από τα αρχεία των: Γεώργιου Στρέιτ, Στέφανου Σκουλούδη, Ανδρέα Μιχαλακόπουλου, Δημητρίου Γούναρη. Τα αρχεία των οικογενειών Δεληγεώργη και Μεγαπάνου-Μαυρομάτη από την Αιτωλοακαρνανία, των οικογενειών Βαλαωρίτη και Γερουλάνου από τα Επτάνησα, της οικογένειας Μπουντούρη από την Ύδρα, κλάδος της οποίας εγκαταστάθηκε στην Εύβοια, καλύπτουν σχεδόν ολόκληρο τον 19^ο αιώνα και τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα, δεδομένου ό,τι περιλαμβάνουν αρχειακό υλικό μελών των οικογενειών που ανήκαν σε διαφορετικές γενεές.

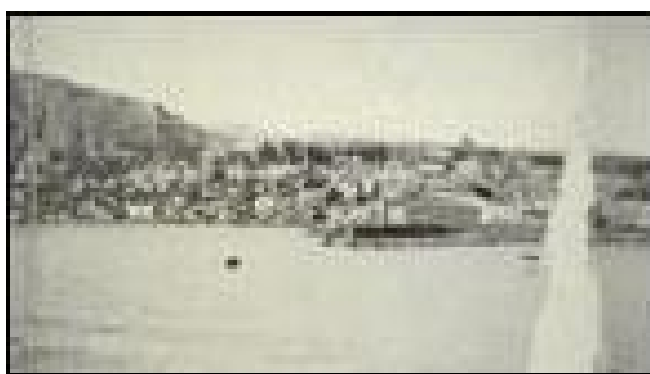
Πλούσιο είναι επίσης το υλικό που καλύπτει την περίοδο της Μεταξικής δικτατορίας, της Κατοχής, του Εμφυλίου Πολέμου και της μεταπολεμικής περιόδου που προσελκύει ολοένα και περισσότερο το ενδιαφέρον των νεότερων ερευνητών. Η περίοδος Μεταξά καλύπτεται κυρίως από τα αρχεία του Αριστείδη Δημητράτου, Κώστα Κοτζιά, Θεολόγου Νικολούδη, Άγι Ταμπακόπουλου. Τα αρχεία του Ηλία Παπαστεργιόπουλου για τη δράση του ΕΑΜ/ΕΛΑΣ στη δυτική πελοπόννησο, του Ε.Α.Μ Παλαμά Καρδίτσας, της βουλγαρικής κατοχής στη Μακεδονία και τη Θράκη και του Πλάτωνα Χατζημιχάλη, φωτίζουν πλευρές της Κατοχής και της Αντίστασης. Τα αρχεία των Γεωργίου Αιγυιαλίδη και Ηλία Λαγάκου, παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες για την κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας του Γεωργίου Παπανδρέου. Σημαντικά για την μεταπολεμική ιστορία της Ελλάδος είναι τα αρχεία του Τρύφωνα Τριανταφυλλάκου, Γεώργιου Βήχου και Ναπολέοντα Ζέρβα.

Ακόμη, αξίζει να αναφερθούν τα αρχεία που αφορούν τη στρατιωτική ιστορία της Ελλάδος, τόσο του στρατού ξηράς όσο και του ναυτικού. Ενδιαφέρον για τον πόλεμο του 1897 παρουσιάζουν τα αρχεία του Τιμολέοντος Βάσσου και του Πέτρου Λυκούδη. Το αρχείο του Λεωνίδα Παρασκευόπουλου, καθώς και τα ημερολόγια στρατιωτικών παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις επιχειρήσεις του στρατού ξηράς στους Βαλκανικούς πολέμους, ενώ οι ναυτικές επιχειρήσεις καλύπτονται από τα αρχεία του Σοφοκλή Δούσμανη και του Ιωάννη Δαμιανού. Υλικό για τις επιχειρήσεις στη διάρκεια της Μικρασιατικής εκστρατείας εντοπίζεται στα αρχεία των Ιωάννου Παπαδήμα, Ανεξάρτητης

Μεραρχίας, Οικονόμου Γκούρα και Σωτήρη Αναγνώστοπουλου. Ο πόλεμος του 1940 καλύπτεται από τα αρχεία των Εμμανουήλ Βαζαίου, Αλέξανδρου Βούλτζου, Βασίλειου Κύρη και του Μιλτιάδη Ιατρίδη. [www.elia.org.gr /Συλλογές/Ιστορικά Αρχεία]

9. Αρχεία Μικρασιατικού και απόδημου ελληνισμού

Το Ε.Λ.Ι.Α. διαθέτει πλούσιο εικονογραφικό και αρχειακό υλικό σχετικά με τους Έλληνες που έζησαν, αγωνίστηκαν και διέπρεψαν εκτός των γεωγραφικών ορίων της Ελλάδος: τον ελληνισμό της Μικράς Ασίας και της Κωνσταντινούπολης, καθώς και τους μετανάστες που ακολούθησαν το όνειρο μιας καλύτερης ζωής κυρίως στην Αυστραλία και στην Αμερική. Το Ε.Λ.Ι.Α. ως μη κερδοσκοπικό πολιτιστικό σωματείο έχει αποδείξει εμπράκτως την ευαισθητοποίησή του σε θέματα που αφορούν τον απόδημο Ελληνισμό, οργανώνοντας και συμμετέχοντας σε εκθέσεις εντός και εκτός Ελλάδος.

Εικόνα 6. Άποψη της Τραπεζούντας γύρω στο 1890.[www.elia.org.gr /Συλλογές/Αρχεία Μικρασιατικού και Απόδημου Ελληνισμού/Μικρά Ασία -Κωνσταντινούπολη]

Εικόνα 7. Πανοραμική άποψη της Κωνσταντινούπολης και της γέφυρας του Γαλατά.[www.elia.org.gr /Συλλογές/Αρχεία Μικρασιατικού και Απόδημου Ελληνισμού/Μικρά Ασία-Κωνσταντινούπολη]

Στις συλλογές του Ε.Λ.Ι.Α. βρίσκονται αρχεία λογοτεχνών, επιχειρηματιών, στρατιωτικών και οικογενειών που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με την Κωνσταντινούπολη και τη Μικρά Ασία. Ενδεικτικά αναφέρονται τα αρχεία των λογοτεχνών Θράσου Καστανάκη, Λύσανδρου Πράσινου, Τατιάνας Σταύρου, Αβραάμ Παπάζογλου, Αλεξάνδρας Παπαδόπουλου, ενώ από την αλληλογραφία που περιέχεται στο αρχείο Πάλλη Βλαστού αποδεικνύεται η εξάπλωση του δημοτικισμού στις περιοχές αυτές.

Πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση και δραστηριότητα του ελληνικού στοιχείου μας παρέχουν τα αρχεία του Στέφανου Σκουλούδη (Τράπεζα Κωνσταντινουπόλεως), της οικογένειας Βερνυδάκη, του Βασίλειου Ιωαννίδη, του Μιχαήλ Χατζηιωάννου και του Βασιλείου Παπαχρυσάνθου (περιέχει έγγραφα σε караμανλίδικη γραφή).

Τα αρχεία του Λεωνίδα Θωμαΐδη (Σώμα Ελλήνων Προσκόπων Κωνσταντινουπόλεως) και του Γεωργίου Γαρμπή (έγγραφα σχετικά με τα εκπαιδευτικά δρώμενα στις Κυδωνίες) αποτελούν ενδείξεις της πολιτιστικής δραστηριότητας των Ελλήνων, ενώ στο αρχείο του Παύλου Καρολίδη αντνακλάται η πολιτική δράση τους.

Σημαντικές πληροφορίες για την αποκατάσταση των προσφύγων περιέχουν τα αρχεία του Ιωάννου Χίντζογλου, της οικογένειας Μαυρομμάτη, η συλλογή καταλόγων προσφύγων και η αλληλογραφία του Ιπποκράτη Αμπατζή με τουρκοκρητικό πρόσφυγα.[
www.elia.org.gr /Συλλογές/ Αρχεία Μικρασιατικού και Απόδημου Ελληνισμού/Μικρά Ασία - Κωνσταντινούπολη]

10. Αμερική – Αυστραλία

Άκρως επαρκές είναι επίσης το αρχειακό και φωτογραφικό υλικό, τα εφήμερα και τα έντυπα που αντικατοπτρίζουν τη δράση των Ελλήνων μεταναστών στην Αμερική και την Αυστραλία στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.

Ενδιαφέρουσες πληροφορίες σχετικά με την ομοιογένεια στις Η.Π.Α υπάρχουν στα αρχεία των προξένων Κωνσταντίνου Τριανταφυλλάκου και Νικολάου Τσερέπη, των ταξιδιωτικών πρακτόρων αδελφών Τσιμπή, στην οικογενειακή αλληλογραφία του Πλούταρχου Πανέρη και της οικογένειας Χρόνη.

Πληροφορίες για την εκκλησιαστική εκπαίδευση στα ελληνικά σχολεία και τα κατηχητικά των Ελλήνων στις Η.Π.Α. (έντυπα, αλληλογραφία με την Αρχιεπισκοπή Βορείου και Νοτίου Αμερικής) αντλούμε από το αρχείο του ιερέα Σπυρίδωνος Ζώη. Μια σημαντική πτυχή της σχέσης των ομογενών με το ελληνικό κράτος, αυτή της ενθάρρυνσης και ανάπτυξης της τουριστικής κίνησης της ομοιογένειας προς την Ελλάδα, εντοπίζεται στο αρχείο του Σωτηρίου Παπαστόφα –Έτος Απόδημου Ελληνισμού (1951). Επίσης, πηγή για την ιστορία των Ελλήνων μεταναστών στην Αργεντινή αποτελούν οι εκθέσεις που περιέχονται στο αρχείο του προξένου στο Μπουένος Αιρες, Άγγελου Άννινου (1918). Το αρχείο του James Galanis, ομογενή από την Αυστραλία περιέχει χειρόγραφα και δακτυλογραφημένα κείμενα βιβλίων και άρθρων του σε διάφορες εφημερίδες της Ηπείρου (1942-1968).

Με τον Ελληνισμό της Αυστραλίας συνδέεται, επίσης, το αρχείο του λογοτέχνη Στρατή Δούκα που περιλαμβάνει οικογενειακή αλληλογραφία με μετανάστες της Αυστραλίας καθώς και χειρόγραφα του αδερφού του, επίσης λογοτέχνη, Αλέκου Δούκα, που έζησε στην Αυστραλία.[www.elia.org.gr /Συλλογές/Αρχεία Μικρασιατικού και Απόδημου Ελληνισμού/Αμερική-Αυστραλία]

Εικόνα 8. Ελληνικό σχολείο <<Κλεόβουλος>> Κοινότητας Αγίου Ελευθερίου, Νέα Υόρκη, 1945.[
www.elia.org.gr /Συλλογές/Αρχεία Μικρασιατικού και Απόδημου Ελληνισμού/Αμερική-Αυστραλία]

11. Λοιπός κόσμος

Στη συλλογή του Ε.Λ.Ι.Α. υπάρχει υλικό που σχετίζεται με την εγκατάσταση, την ζωή και τη δράση των Ελλήνων μεταναστών σε διάφορα μέρη του πλανήτη.

Πολύ σημαντικές πηγές για την ιστορία των Ελλήνων μεταναστών στην Αργεντινή είναι οι εκθέσεις που συγκαταλέγονται στο αρχείο του προξένου στο Μπουένος Άιρες Άγγελου Άννινου (1918).

Το αρχείο του James Galanis, ομογενή στην Αυστραλία περιέχει χειρόγραφα και δακτυλογραφημένα κείμενα βιβλίων και άρθρων του σε διάφορες εφημερίδες της Ηπείρου (1942-1968).

Με τον Ελληνισμό της Αυστραλίας συνδέεται επίσης το αρχείο του λογοτέχνη Στρατή Δούκα που περιλαμβάνει οικογενειακή αλληλογραφία με μετανάστες της Αυστραλίας, καθώς και χειρόγραφα του αδερφού του, επίσης λογοτέχνη, Αλέξανδρου Δούκα που έζησε στην Αυστραλία.[www.elia.org /Συλλογές/ Αρχεία Μικρασιατικού και Απόδημου Ελληνισμού/Λοιπός Κόσμος]

Εικόνα 9. Η

ελληνική παροικία αποχαιρετά τον Ελληνικό Στρατό στο Γαλάλο της Ρουμανίας[www.elia.org.gr /Συλλογές/Αρχεία Μικρασιατικού και Απόδημου Ελληνισμού/Λοιπός Κόσμος]

12.Λογοτεχνικά Αρχεία

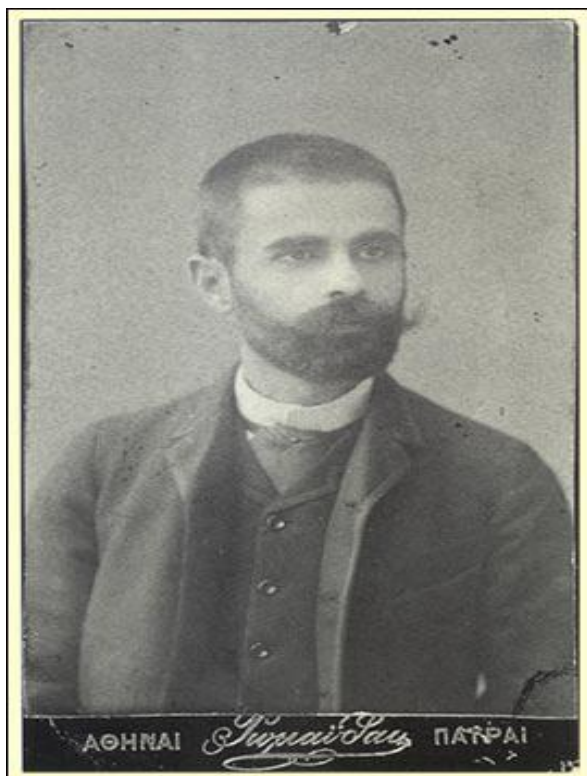
Το Ε.Λ.Ι.Α έχει στις συλλογές του κατά προσέγγιση διακόσια αρχεία Ελλήνων λογοτεχνών και έναν μικρότερο αριθμό αρχείων κριτικών, φιλολόγων και εκδοτών εφημερίδων και περιοδικών. Μέσα από το σύνολο αυτό σκιαγραφείται η πορεία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και της πνευματικής ζωής των δύο τελευταίων αιώνων. Τα αρχεία των λογοτεχνών διαφέρουν μεταξύ τους, όσο και τα πρόσωπα και οι συνθήκες που τα δημιούργησαν. Ποικίλουν ως προς τον όγκο, το χρονικό διάστημα που καλύπτουν, τις δραστηριότητες που παρακολουθούν, τις σχέσεις που φωτίζουν, συχνά με την επιλεκτική παρέμβαση του δημιουργού. Συνήθως περιλαμβάνουν επεξεργασίες λογοτεχνικών έργων, σχεδιάσματα, σημειώσεις, ημερολόγια, αλληλογραφία, ή ακόμη δημόσια έγγραφα και πιστοποιητικά, έντυπα ή αποκόμματα, φωτογραφίες, καρτ-ποστάλ και σχέδια ζωγραφικής. Στα αρχειοστάσια του Ε.Λ.Ι.Α. φυλάσσονται μεταξύ άλλων αρχεία του Αριστοτέλη Βαλαωρίτη, που αποτελεί μέρος του αρχείου της οικογένειας Βαλαωρίτη, του Άγγελου Βλάχου, του Κώστα Χατζόπουλου, του Δημοσθένη Βουτυρά, των δημοτικιστών Αλέξανδρου Πάλλη και Πέτρου Βλαστού, του Άγγελου Σημηριώτη, του Τέλλου Άγρα του εκδότη και ποιητή Χρυσόστομου Γιανάρη με επιστολές του Γιάννη Ψυχάρη προς αυτόν, του Θράσου Καστανάκη, του Γιάννη Μπεράτη, του Στρατή Δούκα, της Τατιάνας Σταύρου, του Γουλιέλμου Άμποτ, του Θ. Πετσάλη –Διομήδη, του Πέτρου Χάρη, του Νικόλα Κάλας, του ζεύγους Τατιάνας και Ροζέ Μιλλιέξ, του Στρατή Τσίρκα, του Ζήση Σκάρου, της Μαντώς Αραβαντινού, της Έλλης Παππά, της Διδώς Σωτηρίου, του Σπύρου Πλασκοβίτη, τμήματα των αρχείων του Κωστή Παλαμά, του Κ.Π. Καβάφη, του Άγγελου Σικελιανού, χειρόγραφα ποιήματα του Ανδρέα Καρκαβίτσα, χειρόγραφα και δακτυλόγραφα με χειρόγραφες σημειώσεις του Στρατή Μυριβήλη.

Εικόνα 10. Η Πηνελόπη Δέλτα, κόρη του Εθνικού Ευεργέτου Εμμανουήλ Μπενάκη, ξεχώρισε στον χώρο της Λογοτεχνίας, τόσο για την ώριμη σκέψη της όσο και για τον μεστό λόγο της. Μερικά από τα πιο γνωστά έργα της είναι για την Πατρίδα, τον καιρό του Βουλγαροκτόνου, Τρελαντώνης, Μάγκας.[[www.elia.org.gr/Συλλογές/Λογοτεχνικά Αρχεία](http://www.elia.org.gr/Συλλογές/Λογοτεχνικά_Αρχεία)]

Στις ενότητες αυτές περιλαμβάνονται συχνά επιστολές και χειρόγραφα, σχεδιάσματα ή έργα άλλων λογοτεχνών με τους οποίους συνδέονταν οι δημιουργοί των αρχείων. Έτσι, υπάρχουν χειρόγραφα τετράδια ποιημάτων και μεγάλος αριθμός επιστολών του Ανδρέα Λασκαράτου καθώς και επιστολές του Εμμανουήλ Ροΐδη στο αρχείο Βαλαωρίτη, σημαντική ενότητα επιστολών του Γ. Ψυχάρη και του Ν. Καζατζάκη στο αρχείο ΘΡ. Καστανάκη, του Γ. Σεφέρη στο αρχείο Τίμου Μαλάνου, του Ν. Βρεττάκου στο αρχείο Μιλλιέξ. Επίσης, σημαντικό είναι το αρχείο της Αγγλαίας Μακάρωφ - Φακάλου με επιστολές και καρτ-ποστάλ του Ιωάννη Συκουτρή, του μεγαλύτερου κατά πολλούς Νεοέλληνα κλασικού φιλόλογου και δασκάλου, μετά τον Αδαμάντιο Κοραή.

Επίσης, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα αρχεία εκδοτών εφημερίδων όπως του Βλάση Γαβριηλίδη της Ακροπόλεως και του Δημήτριου Κορομηλά της εφημερίδος καθώς και τα αρχεία που συνδέονται με την έκδοση λογοτεχνικών περιοδικών όπως τα αρχεία Στέφανου Πάργα (περιοδικό Γράμματα, Αλεξάνδρειας) Σταθάκη- Καλλέργη (περιοδικοί Νέοι Δρόμοι), Πέτρου Χάρη (περιοδικό Νέα Εστία), Αβραάμ Παπάζογλου (Φιλολογική Πρωτοχρονιά, Κωνσταντινούπολης).[www.elia.org.gr /Συλλογές /Λογοτεχνικά Αρχεία]

Εικόνα 11. Κωστής Παλαμάς (1859-1943). [www.elia.org.gr / Συλλογές/Λογοτεχνικά Αρχεία]

13. Τμήμα Ελληνισμού Αιγύπτου

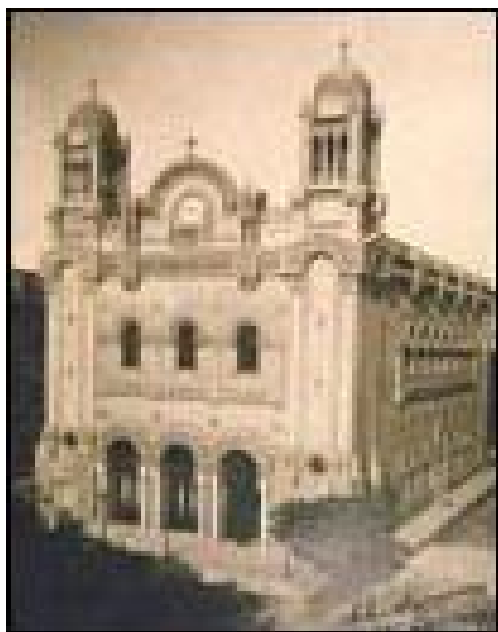
Ο Ελληνισμός της Αιγύπτου αποτελεί μία ξεχωριστή ενότητα με άφθονο αρχειακό (φωτογραφικό και έντυπο) υλικό. Στις συλλογές των αρχείων εντοπίζονται οι σημαντικότερες ελληνικές κοινότητες της Αιγύπτου: Αλεξάνδρειας, Μανσούρας, Κάιρου, Πορτ Σαΐδ, Σουέζ, Ισμαηλίας. Στο ίδιο αρχείο φυλάσσεται ακόμη το αρχείο του Πατριαρχείου Αλεξάνδρειας. Το αρχείο της Ελληνικής Κοινότητας Αλεξάνδρειας λογίζεται το μεγαλύτερο σε όγκο και καλύπτει την περίοδο (1880-1955). Αποτελείται από υπηρεσιακή αλληλογραφία, πρακτικά συνεδριάσεων, βιβλία σχετικά με την οικονομία και έγγραφα, εκθέσεις, αναφορές, υπομνήματα, έντυπα και άλλο ποικίλο υλικό που αφορούν την λειτουργία των διοικητικών υπηρεσιών της Κοινότητας, τις σχέσεις της με τις κυβερνήσεις της Ελλάδας και την Αιγύπτου, καθώς και με το Πατριαρχείο Αλεξάνδρειας, την πολιτιστική και κοινωνική δράση της (αθλητισμός, προσκοπισμός), τη λειτουργία διαφόρων ιδρυμάτων της κοινότητας όπως των εκπαιδευτηρίων (Αβερώφειο, Φαμηλιάδειος, Σαλβάγειος) του Μπενάκειου Ορφανοτροφείου και του ελληνικού νοσοκομείου <<Θεοχάρη Κότσικα>>, των γηροκομείων, των εκκλησιών και των κοιμητηρίων. Παρεμφερές υλικό περιλαμβάνεται και στο αρχείο της ελληνικής κοινότητας Μανσούρας, που είναι το δεύτερο σε όγκο αρχείο, ενώ μικρότερα είναι τα αρχεία άλλων κοινοτήτων.

Το αρχείο του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας δόθηκε στο Ε.Λ.Ι.Α. (Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο) από τον Μακαριστό Πατριάρχη Αλεξανδρείας Παρθένιο Γ΄, ο οποίος είχε υπό την αιγίδα του όλο το τμήμα του ελληνισμού της Αιγύπτου. Το αρχείο καλύπτει την περίοδο από τα τέλη του 17^{ου} αιώνα έως και το 1930 και περιλαμβάνει την εισερχόμενη και εξερχόμενη αλληλογραφία του Πατριαρχείου.

Άξιο αναφοράς είναι και το συναφές με τον Ελληνισμό της Αιγύπτου φωτογραφικό υλικό και η συλλογή από κάρτ-ποστάλ (κυρίως σχετικά με την Αλεξάνδρεια και το Κάϊρο) που αφορούν:

- Την κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή (παροικιακές εκδηλώσεις, σύλλογοι, καλλιτεχνική κίνηση, αθλητισμός, προσκοπισμός και γενικότερα

κοινωνικές δραστηριότητες των Ελλήνων της Αιγύπτου καθώς και επισκέψεις Ελλήνων πολιτικών και πολιτειακών παραγόντων στην Αίγυπτο).

Εικόνα 12. Εκκλησία του Ευαγγελισμού στην Αίγυπτο [www.elia.org.gr /Συλλογές/Αρχείο Ελληνισμού Αιγύπτου]

- Την Αλεξάνδρεια και το Κάιρο (τοπία, κτίρια, αξιοθέατα)
- Προσωπικότητες (επιχειρηματίες και ευεργέτες, λόγιοι και λογοτέχνες, πατριάρχες και αρχιερείς, επιστήμονες και καλλιτέχνες)
- Εκπαιδευτήρια (Τοσιτσαία Σχολή, Αβερώφειο Παρθεναγωγείο, Φαμηλιάδειος σχολή, Αμπέτειος, Αχιλλοπούλειος, Σαλβάγειος σχολή, Σπετσεροπούλειος, σχολεία στο Καφρ Ελ Ζαγιάτ).
- Νοσοκομεία

Στο υλικό του τμήματος Ελληνισμού της Αιγύπτου εντάσσεται ένας μεγάλος αριθμός βιβλίων, περιοδικών και εφημερίδων που εκδόθηκαν στην Αίγυπτο. Υπολογίζεται ότι έχει συγκεντρωθεί το 70% περίπου της συνολικής εκδοτικής δραστηριότητας των Ελλήνων στην Αίγυπτο.[www.org.gr /Συλλογές/Αρχείο Ελληνισμού Αιγύπτου]

14. Ποικίλες συλλογές

Σημαντικό μέρος των συλλογών του Ε.Λ.Ι.Α καταλαμβάνουν τα πρόσκαιρα τεκμήρια: έργα εικαστικού ενδιαφέροντος, καθώς και ένας μεγάλος αριθμός επιστολικών δελταρίων.

Ο όρος πρόσκαιρα αντικείμενα, αποδίδεται στα αντικείμενα που κατασκευάστηκαν για να εξυπηρετήσουν έναν συγκεκριμένο σκοπό, χωρίς την πρόθεση να διατηρηθούν με τη χρήση τους και εκεί οφείλεται η σπανιότητά τους. Μερικά εφήμερα διασώζονται εντελώς τυχαία επειδή παρέμειναν μέσα σε άλλα χαρτιά μέσα στο αρχείο. Το ότι σώθηκαν δηλαδή οφείλεται κυρίως στην αμέλεια του χρήστη να τα πετάξει. Έτσι μέσα στα χρόνια έχουν προκύψει πολυάριθμες συλλογές από φαινομενικά ασήμαντα τεκμήρια της καθημερινότητας (ετικέτες, εισιτήρια, λογαριασμοί, χαρτιά αλληλογραφίας, διαφημιστικό υλικό, τα οποία παρά την απλοική τους μορφή και παρά το γεγονός ότι αποτελούν τεκμήρια μικρότερης σημασίας διαφωτίζουν τις περιόδους, στις οποίες ανήκουν.

Αυτές οι συλλογές είναι σημαντικό να αποτελέσουν πηγές πληροφοριών για τους ερευνητές και οι άνθρωποι που κατέχουν τέτοιου είδους συλλογές οφείλουν να μεριμνούν για την διάσωσή τους και να μην τα αντιμετωπίζουν επιτόλεια ως παλιόχαρτα αλλά ως σημαντικά για την έρευνα τεκμήρια.

Το επιστημονικό ενδιαφέρον για το είδος είναι αρκετά πρόσφατο και το Ε.Λ.Ι.Α. μπορεί να θεωρηθεί από τους πρωτοπόρους στην επισήμανση και στη διάσωσή του και κυρίως στην αξιοποίηση του σε επιστημονικές έρευνες , σε εκδόσεις και σε εκθέσεις όπου συντελεί σημαντικά στην αναπαραγωγή του κλίματος της εποχής και στην κατανόηση της, όπως για παράδειγμα στο <<Οδοιπορικό της Αθήνας>>.

Σειρές τεκμηρίων του Ε.Λ.Ι.Α. έχουν εκτός από ιστορικό και εικαστικό ενδιαφέρον: χαρακτικά, έργα τέχνης, λιθόγραφες παρτιτούρες, διαφημίσεις. Η συλλογή των 180.000 επιστολικών δελταρίων (κάρτ- ποστάλ) του Ε.Λ.Ι.Α. με πάνω από 50.000 τεκμήρια αμιγώς ελληνικού ενδιαφέροντος θεωρείται από τις πλουσιότερες στην Ελλάδα. Η θεματολογία περιλαμβάνει κυρίως τοπία, πόλεις, δρόμους και μνημεία της Ελλάδος ως

τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, απεικονίζοντας μια πραγματικότητα που έχει χαθεί οριστικά.[www.elia.org.gr /Συλλογές/Ποικίλες Συλλογές]

15. Φωτογραφικό Αρχείο

Η Συλλογή του φωτογραφικού αρχείου του Ε.Λ.Ι.Α. χρονολογείται από το 1860 έως και τις μέρες μας 'συμβαδίζοντας' με την ιστορία του σύγχρονου Ελληνικού Κράτους, αλλά και την παρουσία των ελληνικών κοινοτήτων εκτός των συνόρων του. Επίσης, ακολουθεί την ιστορία του ίδιου του φωτογραφικού μέσου στην αναλογική του μορφή με δείγματα της πρώιμης παραγωγής του 19^{ου} αιώνα μέχρι τα τελευταία φωτογραφικά είδη της προ-ψηφιακής εποχής.

Στη συλλογή εντοπίζονται πορτραίτα διακεκριμένων μορφών της πολιτικής, της λογοτεχνίας, των επιστημών, της καλλιτεχνικής και οικονομικής ζωής, αλλά και αγνώστων από διάφορες στιγμές της καθημερινότητας, τοπία, εικόνες από τους πολέμους και την δράση των ενόπλων δυνάμεων (Βαλκανικοί, Μικρασιατική Εκστρατεία, Αλβανικό Μέτωπο), απεικονίσεις μνημείων, αρχαιοτήτων και μοντέρνων αρχιτεκτονημάτων, είναι μερικές από τις μεγάλες θεματικές ενότητες του Γενικού Αρχείου. Ο εμπλουτισμός της συλλογής με νέα τεκμήρια οφείλεται κατά κύριο λόγο στις δωρεές που γίνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Οι φωτογραφίες ταξινομούνται, καταγράφονται στη Βάση δεδομένων Libsolution και φυλάσσονται σε ιδιαίτερο χώρο που πληρεί τις απαραίτητες για την καλή διατήρηση

προδιαγραφές.

Εικόνα 13.[www.elia.org.gr /Συλλογές/Φωτογραφικό Αρχείο]

Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού προγράμματος <<Κοινωνία της Πληροφορίας>> μεγάλο τμήμα του αρχείου ψηφιοποιήθηκε.

Δομή και περιεχόμενο του φωτογραφικού αρχείου

Στο αρχείο περιλαμβάνονται μεμονωμένες φωτογραφίες και σύνολο φωτογραφιών. Οι μεμονωμένες φωτογραφίες συνιστούν αυτό που αποκαλούμε <<Γενικό Αρχείο>>. Στο αρχείο αυτό μεταξύ άλλων υπάρχει πλούσιο φωτογραφικό υλικό του 19^{ου} αιώνα. Οι φωτογραφίες του γενικού αρχείου είναι ταξινομημένες είτε θεματικά είτε με το όνομα του φωτογράφου. Εώς και σήμερα έχουν καταχωρηθεί στη Βάση Δεδομένων του αρχείου 1680 ονόματα φωτογράφων(Ελλήνων και Ξένων).

Εκτός από το γενικό αρχείο, σημαντικά σύνολα αποτελούν τα:

- Αρχεία προσώπων και οικογενειών
- Αρχεία φωτογράφων
- Αρχεία οργανισμών
- Λευκώματα

[www.elia.org.gr /Συλλογές/Δομή και περιεχόμενο του Φωτογραφικού Αρχείου]

Οικογενειακά και προσωπικά αρχεία

Στη συλλογή του φωτογραφικού αρχείου φυλάσσονται 173 οικογενειακά και προσωπικά αρχεία. Από αυτά έχουν ταξινομηθεί 81 αρχεία, ενώ τα 59 από αυτά έχουν καταγραφεί στη βάση δεδομένων σε επίπεδο τεκμηρίου. Για την ευκολότερη αναζήτηση στον ιστότοπο των ψηφιακών συλλογών υπάρχει αλφαβητικός κατάλογος των ονομάτων από τον οποίο επιλέγεται το ζητούμενο.[www.elia.org.gr /Συλλογές/Φωτογραφικό Αρχείο/ Οικογενειακά και προσωπικά αρχεία]

Εικόνα 14.[www.elia.org.gr /Συλλογές/Φωτογραφικό Αρχείο/Οικογενειακά και προσωπικά αρχεία]

Αρχεία Φωτογράφων

Έλληνες:

Το αρχείο του **Δημήτρη Παπαδήμου** (1918-1994), επαγγελματία ρεπόρτερ, ο οποίος γεννήθηκε στο Κάιρο και εγκαταστάθηκε οριστικά στην Ελλάδα το 1956. Περιλαμβάνει 80.000 αρνητικά και ισάριθμα κοντάκτ 6*6 εκατοστά με θέματα από την Αίγυπτο και την Ελλάδα. Το αρχείο αποτελεί πολύτιμη μαρτυρία και καταγραφή της υπαίθρου αλλά και των αστικών κέντρων της μεταπολεμικής Ελλάδας. Είναι πλούσιο και σε πορträιτα ανθρώπων των γραμμάτων και της τέχνης, φίλων του φωτογράφου. Το αρχείο περιήλθε στο Ε.Λ.Ι.Α το 1994 ύστερα από δωρεά της συζύγου του, Λιάνας Παπαδήμου. Έχει

ψηφιοποιηθεί το 1/4 της συλλογής.[

www.elia.org.gr /Συλλογές/Φωτογραφικό Αρχείο/Αρχεία Φωτογράφων/Δημήτρη Παπαδήμος]

Εικόνα 15. Δημήτρη Παπαδήμος[www.elia.org.gr /Συλλογές/Φωτογραφικό Αρχείο/Αρχεία Φωτογράφων]

Το αρχείο του **Γιώργου Βαφιαδάκη (1890-1978)**. Πρόσφυγας από την Σμύρνη, παθιασμένος με την φωτογραφία και τα ταξίδια, ο Γιώργος Βαφιαδάκης άφησε ένα σημαντικό αρχείο 3.000 αρνητικών (κυρίως γυάλινα) και 31 χειροποίητων λευκωμάτων της περιόδου (1923-1950). Σπάνιες όψεις της Ελλάδας του μεσοπολέμου από τις εκδρομές που έκανε ο φωτογράφος σε όλη την επικράτεια μόνος του ή ως μέλος της Περιηγητικής λέσχης. Το αρχείο δωρήθηκε το 2000 από τα ανήψια του φωτογράφου, Αντώνη Βαφιαδάκη και Λιλή Φανουράκη. Καταγράφηκε και ψηφιοποιήθηκε στο σύνολό του.[www.elia.org.gr / Συλλογές/Φωτογραφικό Αρχείο/Αρχεία Φωτογράφων/Γιώργος Βαφιαδάκης]

Εικόνα 16.[www.elia.org.gr / Συλλογές/Φωτογραφικό Αρχείο/Αρχεία φωτογράφων/ Γιώργος Βαφιαδάκης]

Εικόνα 17. [www.elia.org.gr

/Συλλογές/Φωτογραφικό Αρχείο/Αρχεία φωτογράφων/ Γιώργος Βαφίουδάκης]

Το αρχείο του **Λέοντα Φραντζή (1889-1965)** αγοράστηκε τον Οκτώβριο του 1993. Αποτελείται από προσωπικά έγγραφα και από 2.000 φωτογραφικά τεκμήρια. Στα τελευταία περιλαμβάνονται οικογενειακές φωτογραφίες, λευκώματα με λήψεις της προπολεμικής Ελλάδας, κοντάκτ της ίδια περιόδου με εσωτερικές και εξωτερικές όψεις εκκλησιών και μοναστηριών και σειρά πορτραίτων επώνυμων της περιόδου (1935-1954) κυρίως από τους χώρους του θεάτρου και της μουσικής αλλά και της πολιτικής και της λογοτεχνίας.[www.elia.org.gr /Συλλογές /Φωτογραφικό Αρχείο/Αρχεία Φωτογράφων/Λέοντας Φραντζής]

Εικόνα 18.[www.elia.org.gr /Συλλογές/Φωτογραφικό Αρχείο/Αρχεία Φωτογράφων/Λέοντας Φραντζής]

Ξένοι Φωτογράφοι:

Το αρχείο του **Ζόζεφ Χέπ** (1887-1968)

Φωτογράφος και πονιέρος κινηματογραφιστής. Το αρχείο του περιλαμβάνει 300 γυάλινα αρνητικά από την ανταλλαγή αιχμαλώτων το 1923 και από τα γυρίσματα της ταινίας του, <<Οι περιπέτειες του Βιλλάρ>>. Ψηφιοποιήθηκαν όλα.[www.elia.org.gr /Συλλογές/Φωτογραφικό Αρχείο/Αρχεία Φωτογράφων/Ζόζεφ Χέπ]

Το αρχείο του **Dimitri Kessel** (1902-1995)

Περιλαμβάνει 113 φωτογραφίες από τα Δεκεμβριανά του 1944. Οι φωτογραφίες δόθηκαν στο Ε.Λ.Ι.Α. από τον Πέτρο Γαϊτάνο. Είναι καταγεγραμμένες και ψηφιοποιημένες.[www.elia.org.gr /Συλλογές/Φωτογραφικό Αρχείο/Αρχεία Φωτογράφων/Dimitri Kessel]

Το αρχείο των **Frederick** και **Henri-Paul Boissonnas**

Περιλαμβάνει 71 φωτογραφίες από τα ταξίδια του Frederick στην Ελλάδα στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και 169 φωτογραφίες του Henri-Paul από την Μικρασιατική εκστρατεία, όλες και σε ψηφιακή μορφή.[www.elia.org.gr Συλλογές/Φωτογραφικό Αρχείο/Αρχεία Φωτογράφων/Frederick και Henri-Paul Boissonnas]

Αρχεία Οργανισμών

Το αρχείο της Society for the Promotion of Hellenic Studies (Hellenic Society)

Η Society for the Promotion of Hellenic Studies ιδρύθηκε στην Αγγλία το 1879, θέτοντας ως στόχο την προώθηση της μελέτης του Ελληνικού Πολιτισμού κατά την αρχαιότητα, τους βυζαντινούς χρόνους, την νεότερη και την σύγχρονη περίοδο. Η Hellenic Society δώρησε τμήμα της συλλογής στο Ε.Λ.Ι.Α. (Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο) το 2005. Η δωρεά περιέχει γυάλινα αρνητικά, διαφάνειες και τυπώματα. Τα τελευταία έχουν καταγραφεί στην βάση δεδομένων και ανέρχονται σε 14.600. Πρόκειται για εικόνες από αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας, της Μικράς Ασίας, της Αιγύπτου, της Ανατολής και της Βρετανίας (αποκλειστικά Ρωμαϊκές Αρχαιότητες στην τελευταία περίπτωση), καθώς και από αντικείμενα και αγάλματα που βρίσκονται σε μουσειακές και ιδιωτικές συλλογές είτε στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό.[www.elia.org.gr /Συλλογές/ Φωτογραφικό Αρχείο/Αρχεία Οργανισμών]

Το αρχείο της United States Information Service (U.S.I.S)

Περιλαμβάνει 500 περίπου φωτογραφίες από την εφαρμογή του σχεδίου Marshall στην Ελλάδα, της περιόδου 1949-1958.[www.elia.org.gr /Συλλογές/Φωτογραφικό Αρχείο/Αρχεία Οργανισμών]

Λευκώματα

Στην συλλογή συγκαταλέγονται 333 λευκώματα διαφορετικών εποχών, μέσα από τα οποία αντικατοπτρίζεται η ιστορία του φωτογραφικού λευκώματος και της εξέλιξης της βιβλιοδεσίας του. Κάποια έχουν βαρύτιμες δερμάτινες ή υφασμάτινες βιβλιοδεσίες, αντιπροσωπευτικά δείγματα του Victorian album που επικράτησε στην Ευρώπη στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα με τις γνωστές cartes de visite. Αν και τα περισσότερα λευκώματα είναι οικογενειακά, δεν λείπουν και τα επίσημα λευκώματα που έγιναν είτε με την ευκαιρία επετείων είτε για την ανάδειξη σημαντικών ιστορικών γεγονότων είτε για την τουριστική προβολή της χώρας. Περισσότερα από τα μισά λευκώματα έχουν καταγραφεί στην βάση δεδομένων, ενώ από τις περιεχόμενες σε αυτά φωτογραφίες ψηφιοποιήθηκαν κατόπιν επιλογής 11.000.[www.elia.org.gr / Συλλογές/Φωτογραφικό Αρχείο/ Λευκώματα]

Εικόνα 19. [www.elia.org.gr / Συλλογές/Φωτογραφικό Αρχείο/ Λευκώματα]

Χάρτες

Στην συλλογή χαρτών εντοπίζονται παραπάνω από 2.000 χάρτες της περιόδου 1830-1950, οι περισσότεροι από τους οποίους σχετίζονται με τον Ελλαδικό και τον Βαλκανικό χώρο γενικότερα. Ιχνογραφήματα των εκάστοτε συνόρων, πορίσματα των πρώτων τυπογραφικών μετρήσεων, εκτενείς και μεγάλης κλίμακας αποτυπώσεις του φυσικού χώρου και των διοικητικών του διαιρέσεων, πολεοδομικά σχέδια οικισμών, στρατιωτικοί-επιτελικοί χάρτες, αρχαιολογικοί, ιστορικοί, στατιστικοί ή αναλυτικές αποτυπώσεις των μεγάλων έργων, των οδικών, τηλεγραφικών, σιδηροδρομικών ή ακτοπλοικών συνδέσεων, καθώς και οι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες χαρτογραφήσεις της εθνογραφικής σύνθεσης των ελληνικών και των ομόρων περιοχών συνθέτουν την πλούσια χαρτογραφική συλλογή του Ε.Λ.Ι.Α. (Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο).

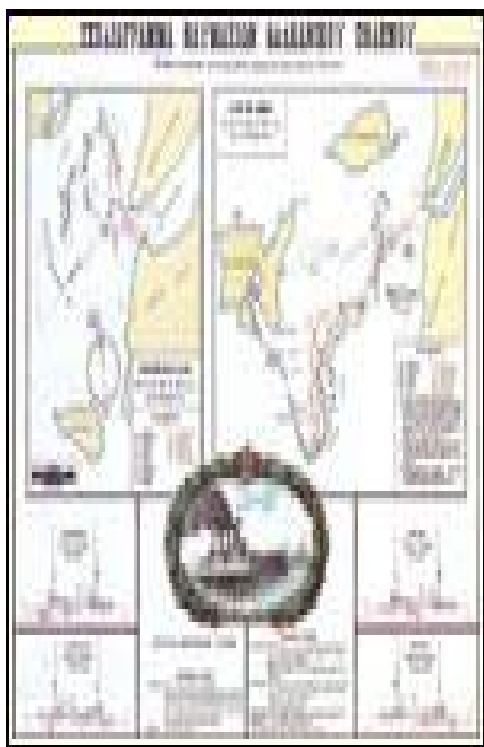

Εικόνα 20. Πίναξ των Ελληνικών Χωρών μετά των παρακείμενων Αλβανικών, Σλαβικών και Ρουμανικών (1891). [www.elia.org.gr /Συλλογές/ Συλλογή χαρτών]

Ανάμεσα σε αυτούς υπάρχουν οι πρώτες εκδόσεις χαρτών του ελεύθερου βασιλείου (Ελληνικοί, Αυστριακοί), των δύο παγκοσμίων πολέμων και της Μικρασιατικής

εκστρατείας. Σημαντική κατηγορία αποτελούν οι εθνογραφικοί και στατιστικοί χάρτες και οι χάρτες κατανομής εκκλησιών και σχολείων του βορειοελλαδικού και Μικρασιατικού χώρου. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης οι χάρτες του Αγγλικού Ναυαρχείου για τα παράλια και τα νησιά του Αιγαίου, όπως και ορισμένοι με τις εθνικές διεκδικήσεις και οριοθετήσεις.

Σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Χαρτών και Χαρτογραφικής Κληρονομιάς <<Εθνική Χαρτοθήκη>>, έχουν ψηφιοποιηθεί 880 χάρτες της συλλογής χαρτών του Ε.Λ.Ι.Α. Στο πλαίσιο της Πρόσκλησης 172, Μέτρο 1.3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος <<Κοινωνία της Πληροφορίας>> ψηφιοποιήθηκαν 360 χάρτες, οι οποίοι είναι προσβάσιμοι στο portal του Ε.Λ.Ι.Α. [www.elia.org.gr/Συλλογές/Συλλογή_χαρτών]

Εικόνα 21. Οι δύο θρυλικές ναυμαχίες των Βαλκανικών πολέμων, της Έλλης την 3^η Δεκεμβρίου του 1912 και της Λήμνου την 5^η Ιανουαρίου 1913, έκριναν την τύχη του Αιγαίου. Ένα έγχρωμο λιθογράφημα με σχεδιαγράμματα και αναμνηστική φωτογραφία αποθανατίζει τα δύο κορυφαία γεγονότα.

Συλλογή Τεκμηρίων Παραστατικών Τεχνών Και Μουσικής

Η διαχείριση του συναφούς με τις παραστατικές τέχνες και την μουσική υλικού στο Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο ξεκίνησε το 1999. Ο όγκος των τεκμηρίων υπαγόρευσε την χωριστή φύλαξή τους. Η μεταφορά του υλικού στο κτίριο της οδού Αγίου Ανδρέου 4 ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2002. Η συλλογή τεκμηρίων Παραστατικών Τεχνών και Μουσικής του Ε.Λ.Ι.Α.- Μ.Ι.Ε.Τ. αφορά την θεατρική, κινηματογραφική και μουσική ελληνική δραστηριότητα του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα. Περιλαμβάνει αρχεία καλλιτεχνών και καλλιτεχνικών φορέων, χειρόγραφα και δαχτυλόγραφα έγγραφα, φωτογραφικά τεκμήρια, προγράμματα εκδηλώσεων, μουσικά τεμάχια, αφίσες και πλούσιο έντυπο υλικό εφήμερου χαρακτήρα. Η καταλογογράφηση του υλικού αριθμεί 47.000 τεκμήρια και 44 αρχεία. [www.elia.org.gr /Συλλογές/ Συλλογή Τεκμηρίων Παραστατικών Τεχνών και Μουσικής]

Θέατρο

1) Προγράμματα: 13.000 προγράμματα από το 1883 έως και σήμερα: παραγωγές πρόζας, αρχαίου δράματος, επιθεώρησης, λυρικού θεάτρου, χορού και χοροθεάτρου. Στην συλλογή εντοπίζεται η δραστηριότητα των ελληνικών κρατικών σκηνών, αλλά και του ελεύθερου θεάτρου, ενώ συμπεριλαμβάνονται επίσης προγράμματα θιάσων του εξωτερικού στην Ελλάδα, αλλά και ελληνικών θιάσων στο εξωτερικό καθώς και σειρές προγραμμάτων από φεστιβάλ (Αθηνών, Επιδαύρου, Φιλίππων-Θάσου, Δωδώνης).

2) Συλλογή Θεάτρου Σκιών: φιγούρες, ρεκλάμες, σκηνικά, ποδιές σκηνής, χαρτοκοπτικές, φυλλάδια, δίσκοι 33 και 45 στροφών, έντυπο υλικό (διαφημιστικά μονόφυλλα, προγράμματα παραστάσεων, κάρτες, αφίσες), χειρόγραφα σενάρια καραγκιοζοπαιχτών, αποκόμματα τύπου, φωτογραφικό υλικό.

3) Ποικίλα : Οκτώ αρχειακά κουτιά με ποικίλο υλικό: επιστολές, έγγραφα, αφίσες, μονόφυλλα, αποκόμματα Τύπου, προσκλήσεις, δακτυλογραφημένα θεατρικά έργα, εισιτήρια. [www.elia.org.gr /Συλλογές/ Συλλογή Τεκμηρίων Παραστατικών Τεχνών και Μουσικής/ Θέατρο]

Εικόνα 22.

Μουσική

1) Προγράμματα: 3.000 λυτά προγράμματα συναυλιών του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα και 60 δεμένοι τόμοι της περιόδου 1934-1977.

2) Μουσικά Τεμάχια: 4.000 τεμάχια της περιόδου 1863-1980 [www.elia.org.gr /Συλλογές/ Συλλογή Τεκμηρίων Παραστατικών Τεχνών και Μουσικής/ Μουσική]

Κινηματογράφος

1) Προγράμματα : 1.700 προγράμματα κινηματογράφων της περιόδου 1920-1950.

2) Αφίσες: 1.300 αφίσες κινηματογραφικών ταινιών της περιόδου 1938-1988. [www.elia.org.gr /Συλλογές/ Συλλογή Τεκμηρίων Παραστατικών Τεχνών και Μουσικής/ Κινηματογράφος]

Εικόνα 23.

Μεσοπρόθεσμοι- Μακροπρόθεσμοι στόχοι του Ε.Λ.Ι.Α

Το Ε.Λ.Ι.Α. (Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο) είναι ένα μη κερδοσκοπικό σωματείο που έχει θέσει ως στόχο την συγκέντρωση, την διαφύλαξη και κατ επέκταση την προβολή των τεκμηρίων του είτε εντύπων είτε ψηφιακών με σκοπό την ανάδειξη του ελληνικού πολιτισμού και ιστορίας. Το Ε.Λ.Ι.Α. διαθέτει αναγνωστήριο, το οποίο λειτουργεί καθημερινά, γεγονός που δίνει την δυνατότητα στους ερευνητές αλλά και γενικότερα στους φιλομαθείς να μελετήσουν τα τεκμήρια που τους ενδιαφέρουν. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί πως το Ε.Λ.Ι.Α. έχει ήδη συνεργασθεί με άλλους φορείς (Εθνική Βιβλιοθήκη, Βιβλιοθήκη της Βουλής) και συνεχίζει να το επιδιώκει, προκειμένου να εμπλουτίσει τις συλλογές του αλλά και να βοηθήσει στην διάσωση της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Επίσης το Ε.Λ.Ι.Α. οργανώνει ποικίλες πολιτιστικές εκδηλώσεις όπως διαλέξεις, μουσικές βραδιές, ντοκιμαντέρ (ως επί το πλείστον με ελεύθερη είσοδο), κάτι που αδιαμφισβήτητα συμβάλλει στην προσέλκυση του κοινού και ιδιαιτέρως των νέων ατόμων.

Βιβλιογραφία

Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο, Ε.Λ.Ι.Α.-Μ.Ι.Ε.Τ

www.iefimerida.gr <<Ποιος ήταν ο ευπατρίδης Μάνος Χαριτάτος>>